

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 25. června 2020 ve věci č. 60561/14 – *S. M. proti Chorvatsku*

Velký senát Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány porušily článek 4 Úmluvy v jeho procesní složce tím, že neprovedly účinné vyšetřování, byť stěžovatelka uvedla hájitelné tvrzení a existovaly *prima facie* důkazy o tom, že se mohla stát obětí obchodování s lidmi či nucené prostituce. Jelikož nebyly prošetřeny všechny relevantní skutečnosti, vyšetřování trpělo závažnými nedostatky a bylo postaveno převážně na tvrzeních stěžovatelky, které podezřelý popřel, nebylo možné objasnit povahu jejich vztahu, a zda byla skutečně vykořisťována.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka, mladá žena původem z nestabilního rodinného prostředí, se přes Facebook seznámila s mužem, údajným známým jejích rodičů. Ten jí nabídl pomoc při obstarání zaměstnání. Ve skutečnosti ji však měl nutit k prostituci. Za tímto účelem jí zajistil inzerci, domlouval klienty, vozil ji za klienty a obstaral bydlení, aby zůstala pod jeho dohledem a kontrolou. Za neposlušnost jí měl vyhrožovat a bít ji. Stěžovatelka po několika týdnech odešla ke kamarádce. Na výhrůžky muže nereagovala. Poté, co ji po roce znovu kontaktoval, z obavy o sebe a své blízké na něj podala trestní oznámení. V rámci vyšetřování i v soudním řízení byli muž, stěžovatelka i její kamarádka opakovaně vyslechnuti. Výpověď stěžovatelky však považovaly vnitrostátní soudy za nekonzistentní, rozpornou a nelogickou. Byť muž organizoval poskytování sexuálních služeb, nebylo prokázáno, že by stěžovatelku pod nátlakem nutil k prostituci, což byl skutek, za který mohl být jediné potrestán. Byl proto zproštěn viny. Nezávisle na trestním řízení bylo stěžovatelce v mezidobí přiznáno postavení oběti obchodování s lidmi.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka namítala, že vnitrostátní orgány neprovedly účinné vyšetřování, ačkoli jim předložila hájitelné tvrzení o tom, že byla donucena k prostituci, potažmo že byla sexuálně vykořisťována.

Rozsudkem ze dne 19. července 2018 senát první sekce Soudu většinou hlasů shledal porušení článku 4 Úmluvy v jeho procesní složce. Věc byla na žádost vlády následně postoupena velkému senátu.

A. K PŘEDBĚŽNÉ NÁMITCE VLÁDY OHLEDNĚ ROZSAHU PROJEDNÁVANÉ VĚCI

K námitce vlády, že stížnost byla podána na poli článků 3 a 8 Úmluvy v souvislosti s nucenou prostitucí, nikoli článku 4 kvůli obchodování s lidmi, Soud připomněl, že v souladu se zásadou *iura novit curia* není vázán právním hodnocením stěžovatelů. Skutkové okolnosti může právně sám posoudit (*Navalnyy proti Rusku*, č. 29580/12 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 2018, § 65). Rozhodnutí Soudu však nemůže být založeno na skutečnostech, které nebyly obsahem stížnosti. Soud je tak vázán skutečnostmi, které stěžovatelé vylíčili, což ale nebrání tomu, aby stěžovatelé později vyjasnili či rozvinuli původní podání. Soud totiž musí vzít v úvahu nejen stížnost samotnou, ale i podání předložená dodatečně s cílem odstranit opomenutí či nejasnosti. Obdobně může z moci úřední odstranit nejasnosti i Soud (*Radomilja a ostatní proti Chorvatsku*, č. 37685/10 a 22768/12, rozsudek velkého senátu ze dne 20. března 2018, § 121–122 a 126).

Stěžovatelka již ve stížnosti zmínila, že jí bylo nezávisle na trestním řízení přiznáno postavení oběti obchodování s lidmi. Poté, co Soud sdělil, že bude stížnost posuzovat i na poli článku 4 Úmluvy, doplnila, že muž měl být obžalován a souzen pro obchodování s lidmi, nikoli za nucení k prostituci, a jako oběti jí měla být poskytnuta pomoc včetně možnosti účinně se do řízení zapojit. Soudu tak nic nebrání v tom, aby věc posoudil na poli článku 4 Úmluvy (*Rantsev proti Kypru a Rusku*, č. 25965/04, rozsudek ze dne 7. ledna 2010, § 272–282).

Soud se dále neztotožnil s námitkou vlády, dle níž stížnost směřovala pouze proti výsledku trestního řízení. Řízení musí být posuzováno jako celek. Skutečnosti popsané ve stížnosti i v následných podáních zahrnovaly různé aspekty související s povinnostmi vnitrostátních orgánů náležitě uplatnit prostředky trestního práva. Nadto Soud připomněl, že beztrestnost může vyplývat i ze selhání vnitrostátních orgánů v úsilí objasnit a vypořádat všechny, nejrůznější, náznaky daného zacházení (*Chowdury a ostatní proti Řecku*, č. 21884/15, rozsudek ze dne 30. března 2017, § 117–127). Soud odkázal na svou judikaturu, která mu umožňuje, aby přihlížel i k opomenutím, která jsou relevantní v rámci celkového hodnocení účinnosti trestního řízení (*C. N. proti Spojenému království*, č. 4239/08, rozsudek ze dne 13. listopadu 2012, § 47–52 a 80).

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 4 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že vnitrostátní orgány nedostály povinnosti účinně vyšetřit okolnosti obchodování s lidmi či kuplířství.

Soud posuzoval tuto námitku na poli článku 4 Úmluvy, k čemuž ho vedla i jeho dosavadní judikatura stran obchodování s lidmi (*Rantsev proti Kypru a Rusku*, cit. výše, § 252 a 336; *J. a ostatní proti Rakousku*, č. 58216/12, rozsudek ze dne 17. ledna 2017, § 123), i když uznal, že tytéž okolnosti mohou vyvolávat i otázky na poli článků 3 a 8 Úmluvy. Tento přístup mu umožňuje věnovat se otázkám špatného zacházení a zneužívání fyzické a psychické integrity stěžovatelky v širším kontextu obchodování s lidmi a sexuálního vykořisťování. Mezi špatným zacházením a zneužíváním na straně jedné a obchodováním s lidmi a vykořisťováním na straně druhé totiž existuje těsné pouto, a to tím spíše, je-li právě vykořisťování a obchodování podstatou špatného zacházení nebo zneužívání (*C. N. a V. proti Francii*, č. 67724/09, rozsudek ze dne 11. října 2012, § 55).

a) Obchodování s lidmi

Dle Soudu není překvapivé, že Úmluva obchodování s lidmi mezi formy zakázaného zacházení výslovně nezařazuje. Článek 4 byl inspirován Všeobecnou deklarací lidských práv, která zakazovala „otroctví a obchod s otroky ve všech jeho podobách“. Úmluva je ovšem živoucí instrument, který musí být vykládán ve světle soudobých podmínek a s přihlédnutím k vývoji mezinárodního práva. Prevenci a potírání obchodování s lidmi věnují členové mezinárodního společenství v posledních desetiletích velkou pozornost. Ta vyústila v přijetí Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi z roku 2005 a Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami, k Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000 (tzv. Palermský protokol). Dle Soudu je nepochybné, že obchodování s lidmi ohrožuje lidskou důstojnost a základní práva obětí, a proto je neslučitelné s demokratickou společností a hodnotami Úmluvy. Není tak ani třeba určit, zda je toto zacházení pro účely článku 4 Úmluvy „otroctvím“, „nevolnictvím“ či „nucenou nebo povinnou prací“, neboť samo o sobě – tak jak je definováno v uvedených mezinárodních úmluvách – spadá do rozsahu věcné působnosti dle tohoto ustanovení (*Rantsev proti Kypru a Rusku*, cit. výše, § 282). Ačkoli obchodování s lidmi spadá pod článek 4 Úmluvy, některé formy zacházení související s obchodováním mohou vyvolávat otázky i na poli jiných článků Úmluvy. Zda určitá situace představuje obchodování s lidmi, nebo jde o samostatný problém nucené prostituce, je otázkou skutkovou, která musí být posouzena ve světle všech relevantních okolností věci. Aby bylo možné zacházení posuzovat na poli článku 4 Úmluvy, musí být přítomny definiční znaky obchodování s lidmi podle mezinárodního práva. To určuje jednání obchodníka, sledovaný účel osobu vykořisťovat a k tomu použité prostředky. Pod článek 4 Úmluvy spadá vnitrostátní i přeshraniční obchodování, bez ohledu na to, zda je do něj zapojen organizovaný zločin. Pojem „nucené nebo povinné práce“ poskytuje ochranu před závažným vykořisťováním, jako je nucení k prostituci, i mimo kontext obchodování s lidmi. Jakékoli takové zacházení však s sebou může nést znaky, které jej kvalifikují jako „otroctví“ nebo „nevolnictví“, případně mohou vyvolat otázky z pohledu jiných článků Úmluvy (*Siliadin proti Francii*, č. 73316/01, rozsudek ze dne 26. července 2005, § 122–125, k použití nátlaku; *C. N. a V. proti Francii*, cit. výše, § 89–91, k závažnosti jednání). V tomto ohledu je podstatné, že donucení je třeba chápat široce, takže zahrnuje jak zjevné, tak i jemnější formy nátlaku.

b) Obecné zásady týkající se pozitivních závazků dle článku 4 Úmluvy

Vzhledem k tomu, že obchodování s lidmi se zpravidla dopouštějí soukromí aktéři, tj. nedochází k němu na základě jednání, které by bylo přičitatelné státům, musí být posuzováno z hlediska pozitivních závazků (*J. a ostatní proti Rakousku*, cit. výše, § 108–109). Pozitivní závazky na poli článku 4 Úmluvy zahrnují povinnost: a) zavést zákonný a administrativní právní rámec zakazující a postihující obchodování; b) za určitých okolností přijmout praktická opatření k ochraně obětí či potencionálních obětí obchodování; c) vést účinné vyšetřování v situacích, kdy mohlo dojít k obchodování. Zatímco první dvě povinnosti jsou hmotněprávní povahy, poslední z nich představuje pozitivní procesní závazek. Kvůli podobnosti mezi obchodováním s lidmi a nucením k prostituci lze níže uvedené vztáhnout i na nucenou prostituci (*mutatis mutandis C. N. proti Spojenému království*, cit. výše, § 65–69).

1. Požadavky na právní rámec

Při hodnocení, zda došlo k porušení článku 4 Úmluvy, musí být posouzen existující právní rámec. Záruky obsažené ve vnitrostátním právu musí poskytovat praktickou a účinnou ochranu práv obětí či potencionálních obětí obchodování. Nad rámec postihu pachatelů článek 4 Úmluvy vyžaduje i přijetí vhodných opatření k regulaci podnikatelské činnosti sloužící ke krytí obchodování. Současně musí imigrační pravidla upravovat relevantní otázky ohledně podpory, usnadňování či tolerance obchodování s lidmi (*Rantsev proti Kypru a Rusku*, cit. výše, § 284).

Článek 4 Úmluvy zahrnuje povinnost státu kvalifikovat každé jednání udržující jinou osobu v otroctví, nevolnictví či vystavující ji povinným nebo nuceným pracím jako trestný čin a náležitě je trestat. V souladu s tím mají státy povinnost přijmout právní a administrativní rámec zakazující a trestající tyto formy zacházení. V případě obchodování s lidmi je samotné trestání a stíhání pouze jedním z aspektů obecného závazku obchodování potírat. Účinný boj proti němu totiž vyžaduje kombinaci opatření – tedy kromě postihu i prevenci obchodování a ochranu obětí (tamtéž, § 285).

2. Opatření na ochranu obětí

Článek 4 Úmluvy za určitých okolností také vyžaduje, aby stát přijal praktická opatření k ochraně obětí nebo potencionálních obětí obchodování. Tato povinnost vzniká, pokud vnitrostátní orgány věděly anebo mohly vědět o skutečném a bezprostředním ohrožení obchodováním nebo vykořisťováním. Pokud vnitrostátní orgány v rámci svých pravomocí nepřijaly opatření na ochranu dotčeného jednotlivce, porušily své povinnosti dle článku 4 Úmluvy. Současně však povinnost přijmout praktická opatření nelze vykládat tak, aby na státy kladla nemožné či nepřiměřeně tíživé břemeno (*mutatis mutandis Osman proti Spojenému království*, č. 23452/94, rozsudek ze dne 28. října 1998, § 115–117). Požadavky vyplývající z Palermského protokolu, jako je zajištění bezpečí obětí, výcvik zaměstnanců bezpečnostních a migračních úřadů, přijetí politik a programů k prevenci a potírání obchodování, musí být vnímány přiměřeně.

3. Účinné vyšetřování

Článek 4 Úmluvy zahrnuje i procesní povinnost vyšetřit situace, kdy mohlo dojít k obchodování. Vyšetřování musí být vedeno nezávisle, urychleně a se zapojením oběti či osoby jí blízké, aby mohla hájit její zájmy (*mutatis mutandis Paul a Audrey Edwards proti Spojenému království*, č. 46477/99, rozsudek ze dne 14. března 2002, § 69–73). Vyšetřování musí být jako celek účinné, tj. takové, aby bylo způsobilé vést k objasnění událostí, identifikaci a případně i k potrestání odpovědných osob (*Jeronovičs proti Lotyšsku*, č. 44898/10, rozsudek velkého senátu ze dne 5. července 2016, § 103). Vnitrostátní orgány musí postupovat z vlastní iniciativy, jakmile se o záležitosti dozví. Odpovědnost za vyšetřovací úkony nemůže záležet na iniciativě oběti (*Bouyid proti Belgii*, č. 23380/09, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 2015, § 119).

Požadavek účinného vyšetřování se vztahuje na zvolené prostředky, nikoli k dosažení určitého výsledku (*Mustafa Tunç a Fecire Tunç proti Turecku*, č. 24014/05, rozsudek velkého senátu ze dne 14. dubna 2015, § 173). Neexistuje absolutní právo domoci se, aby byla určitá osoba obžalována či odsouzena (*A, B a C proti Lotyšsku*, č. 30808/11, rozsudek ze dne 31. března 2016, § 149). Je-li proto vyšetřování

ukončeno bez konkrétního výsledku či pouze s částečným výsledkem, neznámá to samo o sobě, že došlo k selhání (*Brecknell proti Spojenému království*, č. 32457/04, rozsudek ze dne 27. listopadu 2007, § 66). Vnitrostátní orgány musí učinit všechny nezbytné kroky k zajištění důkazů a objasnění okolností věci. Závěry vyšetřování musí být založeny na důkladné, objektivní a nestranné analýze relevantních skutečností. Neprovedení účinného vyšetřování podkopává rozhodující měrou schopnost objasnit skutečnosti a identifikovat odpovědné osoby (*Hentschel a Stark proti Německu*, č. 47274/15, rozsudek ze dne 9. listopadu 2017, § 94).

c) Použití těchto zásad na okolnosti projednávané věci

1. Zda okolnosti případu stěžovatelky vyvolávají otázky na poli článku 4

Nejprve se Soud zabýval tím, zda přiznání postavení potencionální oběti obchodování s lidmi vede k závěru, že byly naplněny znaky trestného činu obchodování s lidmi. Dle Soudu však zvláštní zacházení s potencionální obětí nutně nepředurčuje závěr o tom, zda došlo ke spáchání trestného činu; existuje tedy nezávisle na povinnosti vnitrostátních orgánů vést náležité vyšetřování. Potenciální oběti totiž potřebují podporu ještě před tím, než je učiněn závěr, zda došlo k trestnému činu. Opačný přístup by popřel smysl jejich ochrany. Otázka, zda byl spáchán trestný čin, musí být zodpovězena v trestním řízení (*J. a ostatní proti Rakousku*, cit. výše, § 115). Současně Soud zdůraznil potřebu dbát ochrany práv obviněných, především právo být považován na nevinného a ostatní záruky spravedlivého procesu dle článku 6 Úmluvy (viz např. *Schatschaschwili proti Německu*, č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015, § 101, 103–104). Samotnému přiznání postavení oběti proto nelze přikládat rozhodující pozornost.

Následně Soud zkoumal, zda stěžovatelka vznesla hájitelné tvrzení či existovaly *prima facie* důkazy o tom, že byla podrobena nedovolenému zacházení. Otázku, zda vznikla povinnost provést účinné vyšetřování, je přitom nutné posuzovat ve světle okolností, které byly orgánům známy v době, kdy před nimi bylo učiněno tvrzení nebo předloženy *prima facie* důkazy o zacházení v rozporu s článkem 4 Úmluvy, nikoli na základě závěrů učiněných po ukončení vyšetřování (*C. N. proti Spojenému království*, cit. výše, § 72). To je významné především tam, kde závěry řízení trpěly zásadními nedostatky. Jinak by hrozilo, že Soud nebude moci provést přezkum na poli článku 4 Úmluvy.

Vzhledem k okolnostem Soud shledal, že stěžovatelka patřila do zranitelné skupiny osob, zatímco postavení obviněného svědčilo o jeho dominantní roli a možnosti zneužívat její zranitelnosti za účelem kořistění z prostituce. Způsob, jakým byla stěžovatelka oslovena, patří mezi obvyklé cesty, kterými obchodníci lákají své oběti. To se týká i příslibu zprostředkování zaměstnání a vyvolání dojmu, že jde o známého rodiny, takže oběť nemá důvod k obavám. Další kroky obviněného, včetně poskytnutí ubytování, jsou charakteristickým chováním, které vede k vykořisťování. Obviněný navíc přiznal, že vůči stěžovateli jedenkrát použil sílu. Bylo proto namístě vést obezřetné hodnocení ve vztahu k jím užitým prostředkům jakožto znaku obchodování s lidmi. Totéž platí o jeho tvrzení, že stěžovatelce půjčil peníze. To totiž vyvolává otázku možné existence dlužnického pouta jakožto dalšího z prostředků, jak si oběť podmanit. Dotyčný byl navíc v minulosti odsouzen za donucení k prostituci a znásilnění, jednalo se o bývalého policistu a v jeho vozidle se našly automatické pušky, mobilní telefony a prezervativy.

Dle Soudu tak stěžovatelka učinila hájitelné tvrzení a současně existovaly *prima facie* důkazy o tom, že se mohla stát obětí obchodování s lidmi anebo nucené prostituce, tedy zacházení v rozporu s článkem 4 Úmluvy (srov. *C. N. proti Spojenému království*, cit. výše, § 72).

2. K požadavku účinného vyšetřování

Dále se Soud zaměřil na reakci vnitrostátních orgánů, resp. na otázku, zda vyšetřování trpělo závažnými nedostatky. Vyšetřování přitom nemůže odviset od iniciativy stěžovatelky. Za jeho zahájení a vedení odpovídají vnitrostátní orgány (*Mihhailov proti Estonsku*, č. 64418/10, rozsudek ze dne 30. srpna 2016, § 126). Soud shledal, že okolnosti, které mohly ozřejmit povahu vztahu stěžovatelky a obviněného, zůstaly neobjasněny. Konkrétně zůstaly nejasné okolnosti, jak byla stěžovatelka obviněným kontaktována. Nebyl zkoumán obsah jejich korespondence přes sociální síť Facebook, byť i jeho

prostřednictvím mělo být stěžovatelce vyhrožováno. Současně nebyli vyslechnuti rodiče stěžovatelky, především její matka, která měla mít v minulosti s obviněným neshody. Nebyl vyslechnut ani vlastník bytu, ve kterém byla stěžovatelka ubytována. Zůstala tak neobjasněno, kdo jí skutečně ubytování zajistil. Majitel bytu mohl dále vypovídat k atmosféře v bytě a vztahu stěžovatelky a obviněného, který k ní docházel. Stejně tak nebyli vyslechnuti ani sousedé, kteří mohli vědět, jak často, případně zda sama či v doprovodu cizích mužů stěžovatelka vycházela z bytu a jaký k nim měla vztah. Těmito výpověďmi mohlo být vneseno více světla stran otázky, zda se stěžovatelka nacházela pod dohledem. Sama skutečnost, že občas vyšla z bytu, nevylučuje, že nebyla pod nátlakem (*Siliadin proti Francii*, cit. výše, § 127). Konečně nebyla vyslechnuta ani matka stěžovatelky a přítel její kamarádky, kterým se měla svěřit bezprostředně po opuštění bytu. Jejich prostřednictvím bylo možné ověřit důvěryhodnost výpovědi kamarádky stěžovatelky a vysvětlit rozpory mezi její výpovědí a výpovědí stěžovatelky. Soud proto konstatoval, že vnitrostátní orgány nedostály povinnosti řádně prošetřit relevantní skutečnosti a obstarat relevantní důkazy. Vycházely převážně z výpovědi stěžovatelky, což v rámci soudního řízení vedlo k tomu, že tvrzení obviněného stála proti jejím tvrzením, aniž je bylo možné něčím dalším podpořit. Soud zde odkázal na stanovisko Expertní skupiny pro potírání obchodu s lidmi (GRETA) a dalších organizací ohledně požadavků na náležité vyšetřování, dle kterého může existovat řada důvodů, proč oběti různých forem sexuálního zneužívání nemusí být ochotné spolupracovat a uvádět všechny podrobnosti. K tomu je třeba přičíst psychickou újmu, kterou oběť utrpí. Přílišné spoléhání na výpověď oběti tak nese svá rizika, a je proto nezbytné dále vyjasnit, a je-li to možné i podpořit, tvrzení oběti dalšími důkazy.

Vzhledem k těmto nedostatkům došlo při vyšetřování k narušení schopnosti vnitrostátních orgánů určit skutečnou povahu vztahu mezi stěžovatelkou a obviněným, a zda jím byla stěžovatelka vykořisťována. Odezva vnitrostátních orgánů na hájitelné tvrzení a *prima facie* důkazy stran zacházení v rozporu s článkem 4 Úmluvy vykazovala závažné nedostatky. Způsobem, jakým bylo vedeno vyšetřování v dané věci, tedy došlo k porušení povinnosti účinného vyšetřování dle článku 4 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Dle souhlasného stanoviska soudkyně Turković měl Soud v projednávané věci využít příležitost rozvést blíže procesní závazky států nejen stran vedení účinného vyšetřování, nýbrž i ve vztahu k soudnímu řízení, a nespokojit se pouze se závěrem o závažných nedostacích v rámci vyšetřování.

Soudkyně O'Leary a soudce Ravarani v souhlasném stanovisku konstatovali, že použití zásady *iura novit curia* ze strany Soudu nemá vést k tomu, aby stěžovatelé mohli dodatečně rozšířit řízení o nová skutková tvrzení a právní argumentaci nad rámec stížnosti a řízení před vnitrostátními orgány. Stěžovatelka původně tvrdila, že byla nucena k prostituci, a až v průběhu řízení před Soudem začala uvádět, že se stala obětí obchodování s lidmi. Rozsudek rovněž neposkytuje odpověď na otázku, zda měly vnitrostátní orgány vyšetřovat nucení k prostituci, obchodování s lidmi nebo obecně sexuální vykořisťování. Rozsudkem došlo k přenesení pozitivních závazků států na poli článků 2 a 3 Úmluvy, aniž Soud zohlednil zvláštnosti vyšetřování hájitelných tvrzení stran zacházení na poli článku 4.

Soudce Pastor Vilanova ve svém souhlasném stanovisku litoval, že nebylo vyřešeno, zda samotné kořistění z prostituce je v souladu s Úmluvou, potažmo jejím článkem 4. Jak vyplynulo ze Soudem provedeného srovnání, většina států Rady Evropy kriminalizuje zapojení jiné osoby do provozování sexuálních služeb bez ohledu na to, zda se tak děje na základě nátlaku. Rozsudek Soudu tuto shodu mezi státy přehlídí.

Soudce Serghides v souhlasném stanovisku vyjádřil přesvědčení, že Soud, namísto definování obchodování s lidmi a kořistění z prostituce, měl toliko posoudit, zda stížnost lze podřadit pod nucené či povinné práce, jakožto druhového a autonomního pojmu, jehož jsou obchodování s lidmi a kořistění součástí. Porušení procesní povinnosti vnitrostátními orgány by pak spočívalo v selhání při uplatnění trestních opatření umožňujících vyšetřování, zákaz a potrestání nucené či povinné práce způsobem

usnadňujícím ochranu v rámci celé šíře daného pojmu, tj. nikoli omezenou na obchodování s lidmi či donucení k prostituci, jak činí rozsudek.